

Sitrep Irak
NR.18, 05/03/04
Stand van zaken: 09.00 uur

Dit sitrep is een gezamenlijke productie van AIVD, MIVD en Buitenlandse Zaken. Onder verwijzing naar de brief van de Coördinator I&V dd. 22 januari jl. met kenmerk 04G463079, diene dat bij het opstellen van deze sitrep geen verschillen van inzicht naar voren zijn gekomen.

Samenvatting:

I Politieke en militaire ontwikkelingen:

A. Internationale politieke ontwikkelingen (min BZ):

Naar aanleiding van zijn technische VN missie naar Irak heeft de afgezant van de Secretaris-Generaal van de VN (SGVN), Lakhdar Brahimi, op 23 februari jl. een rapport gepubliceerd inzake het politieke proces in Irak en de rol van de VN daarbij. In het rapport wordt gedetailleerd ingegaan op de mogelijke stappen die Irakezen en de internationale gemeenschap zouden kunnen ondernemen om het politieke proces voort te helpen. Op basis van de bevindingen van Brahimi is het geschil over het houden van verkiezingen tussen CPA/IGC en Grootayatollah al-Sistani bijgelegd.

Het Brahimi rapport stelt dat minimaal acht maanden nodig zullen zijn vanaf het moment dat een juridisch en institutioneel kader is vastgelegd, voor het voorbereiden van directe nationale verkiezingen. Brahimi pleit derhalve voor een spoedig akkoord over het juridische kader. Dit zou volgens hem reeds in mei 2004 bereikt kunnen worden, hetgeen zou betekenen dat verkiezingen eind 2004, begin 2005 zouden kunnen plaatsvinden.

Daarnaast stelt Brahimi voor zo spoedig mogelijk een onafhankelijke Iraakse verkiezingscommissie - verantwoordelijk voor het organiseren van de verkiezingen - op te zetten en geeft de organisatie aan bereid te zijn deze commissie advies en steun te verlenen. Volgens Brahimi zouden de verkiezingen moeten leiden tot het kiezen van een assemblee. Deze assemblee zal als opsteller van de nieuwe Iraakse grondwet en als enig Iraaks wetgevend orgaan fungeren. Al-Sistani heeft de positie van Brahimi aanvaard en heeft vervolgens, in zijn reactie op het rapport van de VN naar aanleiding van de missie van Brahimi, laten weten dat verkiezingen echter niet later dan december 2004, januari 2005 dienen plaats te vinden.

Op 21 februari heeft Hoofd CPA Paul Bremer op eerder gemaakte uitspraken van Brahimi gereageerd. Naast het onderschrijven van de bevindingen van Brahimi gaf hij aan dat de datum van 30 juni voor de overdracht van de

bestuursverantwoordelijkheden ondanks het uitblijven van verkiezingen onveranderd blijft. Dit roept de vraag op hoe het bestuurslichaam – bij monde van de VN, een "caretaker government" - dat de bestuursverantwoordelijkheden zal overnemen, dient te worden gekozen. Noch het Brahimi rapport, noch de CPA bieden een antwoord op deze vraag. Wel geeft de VN aan bereid te zijn hulp te bieden bij het zoeken van een oplossing, onder andere door middel van gesprekken met alle betrokken Iraakse partijen. Verschillende Iraakezen hebben volgens Brahimi reeds een aantal mogelijkheden genoemd: uitbreiding van de huidige IGC tot 150 à 200 leden; benoemen van een brede interim regering van technocraten, die niet op basis van (etnisch/religieuze) quota's zijn benoemd. Brahimi benadrukt dat de uiteindelijke oplossing door de Iraakezen zelf moet worden gevonden door middel van dialoog en consensus. Ook oppert hij de mogelijkheid van een nationale conferentie (à la Loya Jirga) die vervolgens een interim regering zou benoemen. Aan VS zijde heeft men de bevindingen aanvaard en aangegeven (tijdens een gesprek van CdP Washington met NSC adviseur van President Bush) dat de VS geen voorkeur heeft voor een bepaalde optie. Wel zou de uiteindelijke interim regering het vermogen moeten hebben om Irak te besturen en zou zij brede steun onder de Iraakse bevolking moeten krijgen.

Van belang is dat de VN in dit rapport heeft aangegeven bereid te zijn terug te keren naar Irak om advies te geven bij het politieke proces, met name inzake het constitutionele proces en het verkiezingsproces. De SGVN heeft hiervoor twee voorwaarden gesteld. Ten eerste, vraagt SGVN om een duidelijk mandaat van de Veiligheidsraad voor een dergelijke rol. Deze zou door middel van een nieuwe veiligheidsraadresolutie of van een voorzittersverklaring kunnen gebeuren. Ten tweede, verzoekt hij om veiligheidsmaatregelen voor VN personeel in Irak. Beide voorwaarden zijn op dit moment onderwerp van discussie en overleg hieromtrent vindt zowel in New York als in hoofdsteden plaats. Over veiligheidsmaatregelen wordt met name tussen de Amerikaanse regering en de VN overlegd. Duidelijk is dat de Verenigde Staten bereid zijn om de VN steun te bieden.

Tijdens een bijeenkomst in de Veiligheidsraad op 24 februari jl hebben Duitsland en Frankrijk aangegeven bereid te zijn een mogelijke terugkeer van de VN naar Irak te steunen. Zij steunden hierbij de SGVN door te wijzen op de noodzaak van een unanieme steun van de VR. Frankrijk gaf nog aan dat een voorzittersverklaring voldoende zou zijn. Het vraagstuk van een nieuwe resolutie omvat niet alleen de rol van de VN, maar ook dat van een nieuw mandaat voor een (nieuwe) multinationale stabilisatiemacht (MNF). In deze laatste kwestie speelt wegens de juridische grondslag van de militaire aanwezigheid het wel of niet aanvaarden van een nieuwe resolutie een grote rol.

Sinds kort – met name sinds de publicatie van het VN rapport – lijkt men zich in Washington toenemend bewust van het feit dat een nieuwe resolutie (waarschijnlijk een omnibus resolutie) onvermijdelijk is. Zo is van NSC zijde vernomen dat de VS overweegt in mei as. een nieuwe resolutie tot stand te brengen. De resolutie zal volgens NSC drie doelen hebben: de rol van de VN endosseren, een nieuwe MNF mandateren, de taken na 30 juni opsommen (o.a. benoeming VN Hoge vertegenwoordiger, verkiezings- en constitutioneel proces).

Van NSC zijde is tevens vernomen dat Brahimi voornemens zou zijn binnenkort naar Irak af te reizen om de Iraakezen te helpen bij de formatie van de interim regering.

B. Interne politieke ontwikkelingen (samenwerking MIVD, BZ):

Het politieke wederopbouwproces wordt aanhoudend gedomineerd door het transitieproces. De cruciale vraag is thans welke instantie de bestuursoverdracht op die datum moet gaan plaatsvinden. Naar aanleiding van de missie van Brahimi treden voornamelijk twee opties op de voorgrond: een uitbreiding van de huidige *Iraqi Governing Council* (IGC) of de benoeming van een zakenkabinet. Nadeel van de IGC-optie is dat de IGC weinig steun geniet onder de bevolking en als een verlengstuk van de VS wordt gezien. Zonder ingrijpende wijzigingen zou een dergelijke, van een nieuw mandaat voorziene, IGC evenmin door de bevolking als legitiem ervaren worden, hetgeen de politieke stabiliteit na 30 juni geen goed zou doen.

De andere optie behelst het aanwijzen van een kabinet met technocraten. Dit zou slechts beperkte bevoegdheden mogen hebben en geen beslissingen kunnen nemen die ingrijpend effect sorteren op de toekomst van het land. Welke oplossing ook gekozen wordt, het is evident dat de (stilzwijgende) instemming van de prominente shi'ietische geestelijke Ali al-Sistani een *conditio sine qua non* is. Sistani heeft als geestelijke autoriteit grote invloed op de shi'ietische bevolkingsgroep en zijn positieve opstelling is van wezenlijk belang voor een succesvolle uitvoering.

Op 1 maart heeft de IGC een akkoord bereikt over de *Transitional Administrative Law* (TAL), die vervolgens op 5 maart officieel zal worden bekrachtigd (de oorspronkelijk datum van 3 maart is uitgesteld wegens de rouwperiode van drie dagen naar aanleiding van de aanslagen in Kerbala en Bagdad). De discussie over de precieze bewoordingen duurde al enkele weken, en spitste zich toe op de rol van de islam, de federatieve structuur en de positie van vrouwen. Naarmate de deadline van 28 februari naderde, oefende de CPA steeds zwaardere druk uit op de Iraakse partijen om consensus te bereiken. Zoals verwacht is de nu tot stand gekomen tekst weinig opzienbarend. Een beslissing over het potentieel grootste struikelblok, de federatieve staatsstructuur, is in feite opgeschort tot na de verkiezingen en de dan te ontwerpen officiële grondwet in 2005. Desondanks is het feit dat de TAL unaniem en met zeer beperkte vertraging ten opzichte van de in de politieke overeenkomsten van 15 november 2003 gestelde deadlines is aanvaard, is een positief teken. De 25 IGC leden hebben immers hiermee – in ieder geval naar buiten toe - overeenstemming bereikt op een aantal gevoelige onderwerpen.

Ook al is de tekst op het moment van het schrijven van dit document nog niet bekend, is de portee van enkele elementen reeds bekend. De TAL, die als tijdelijke grondwet zal dienen, legt alle bestuursbeginselen voor de interim-periode vast en zal aldus als basis dienen voor de toekomstige interim regering, die op 30 juni de bestuursverantwoordelijkheden zal overnemen. De IGC heeft ingestemd met een voorlopige *status quo* inzake de mate van autonomie van Noord-Irak. De Koerdische regio zal in de interim periode feitelijk autonoom functioneren. Tevens is besloten dat de Islam een van de juridische grondbeginselen zal zijn, maar niet de enige. Volgens de tekst van de TAL zal wetgeving noch in strijd zijn met "de universele beginselen van het Islamitische geloof", noch met "de universele beginselen van de mensenrechten". Over de duurzaamheid van de TAL heeft NSC adviseur van Bush zich gematigd positief uitgesproken. Volgens hem zouden de Shi'ietische leden van de IGC tijdens het onderhandelingsproces voortdurend in contact zijn geweest met al-Sistani.

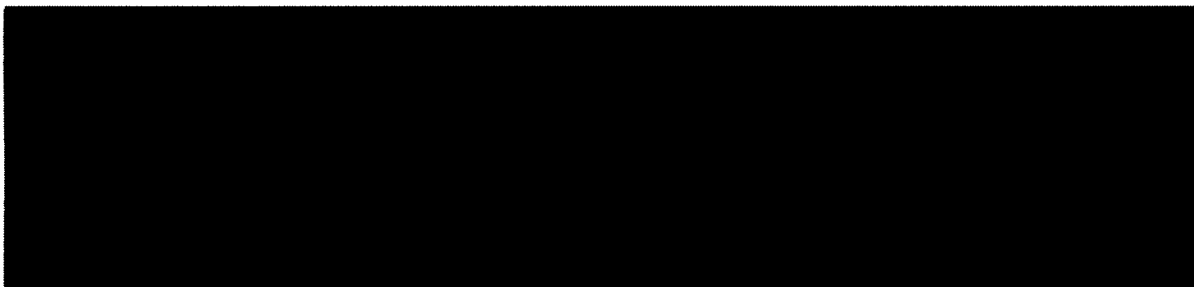
Zorgelijk is dat alle voornoemde besprekingen tussen de Iraakse partijen niet alleen moeizaam verliepen, maar tevens langs etnisch-religieuze lijnen. Hoe controversiëler het onderwerp, hoe duidelijker de scheidslijnen tussen de vertegenwoordigers van de verschillende bevolkingsgroepen. De Koerdische en soennitische vertegenwoordigers storen zich aan de pogingen van de shi'ieten een dominerende rol te spelen in het wederopbouwproces. Tegelijkertijd blijven de soennieten op bestuurlijk niveau ondervertegenwoordigd, hetgeen sterk bijdraagt aan de (latent) afwijzende houding van deze bevolkingsgroep tegenover de huidige politieke constellatie. Deze sektarische disputen kunnen ook verlammend werken op het functioneren van het bestuursorgaan dat na 30 juni het formele gezag op zich zal nemen.

In Muthanna komt - ondanks de electorale ervaringen in de afgelopen maanden - de voorbereiding van de caucus-verkiezing in Rumaythah moeizaam van de grond. Reden is de nationaal en internationaal gevoerde discussie over het houden van directe landelijke verkiezingen in plaats van de door de CPA beoogde caucus-verkiezingen. Dit heeft het effect gesorteerd dat deze discussie momenteel ook op lokaal niveau in Rumaythah wordt gevoerd en het concept van caucus-verkiezingen in diskrediet is gebracht. Het gevaar dreigt dat een uitblijvende oplossing voor deze kwestie in Rumaythah, de geloofwaardigheid van de CPA en de lokale bestuurlijke organen aantast, hetgeen de stabiliteit in Muthanna niet ten goede zal komen. Het is derhalve noodzakelijk dat de CPA de ontwikkelingen in Rumaythah een spoedige en positieve draai weet te geven. Dit ook met het oog op een mogelijke herhaling van ontwikkelingen in Samawah.

C. Veiligheids situatie (AIVD en MIVD):

Het verzet tegen Coalitietroepen (CT) en de *Stabilisation Force in Iraq* (SFIR) en Iraakse instanties en personen die samenwerken met de Coalitietroepen blijft in geheel Irak actief. Dagelijks vinden er tientallen incidenten plaats. Het verzet wordt gevoerd door personen met verschillende doelen en achtergronden. De voornaamste aanjagers zijn aanhangers van het voormalige regime. Naast het plegen van aanslagen pogen zij ook met ondermijnende activiteiten een groter deel van de bevolking, voornamelijk het soennitische deel, bij het verzet te betrekken. In plaatsen in de zgn. "Soenni driehoek" in Centraal Irak wordt het verzet door een groot deel van de bevolking gedragen.

Een beperkt deel van de verzetsstrijders is afkomstig uit het buitenland. Zij worden vaak geleid door religieuze motieven. Omdat zij opvallen binnen de Iraakse maatschappij, zijn zij voornamelijk te vinden in de grotere steden Bagdad, Mosul en Basra en in die gebieden waar zij van de lokale bevolking steun kunnen verkrijgen, met name in de "Soenni driehoek". Zelfmoordaanvallen worden veelal vanuit deze groeperingen en personen gepleegd.

[REDACTED]

Het zuiden van Irak blijft, vergeleken met het aantal incidenten dat zich dagelijks voordoet in Centraal-Irak, relatief rustig. Anti-coalitie activiteiten in Zuid-Irak worden nog steeds voornamelijk waargenomen in de provincie Basra. De overige incidenten vinden voornamelijk plaats in de provincie Maysan en een kleiner deel in de provincies Dhi Qar en Muthanna. Een belangrijk deel van de gewelddadige incidenten in Zuid-Irak van de afgelopen periode is te relateren aan criminele incidenten, deba'athifisering- of islamiseringacties of demonstraties als gevolg van ontevredenheid onder de lokale bevolking.

In Zuid-Irak is sprake van activiteiten uitgevoerd door anti-CT groeperingen. Rapportages betreffende observaties van CT en mogelijke aanslagen op locaties van coalitietroepen, organisaties die samenwerken met de coalitie, en infrastructuur in Zuid-Irak blijven aanhouden. Aanslagen tegen CT/SFIR in Muthanna zijn nog steeds bijzonder zeldzaam, maar de dreiging, ook van grootschalige aanslagen, is reëel en dient uitermate serieus genomen te worden. In de toekomst moet rekening gehouden worden met directe anti CT/SFIR aanslagen.

Bronne dienst WIV

[REDACTED]

[REDACTED] De Japanse presentie trekt veel publiciteit en dit land wordt, in de ogen van anti CT/SFIR elementen, sterk met de VS geassocieerd. Ook het feit dat de Japanse missie haar accent legt op de verbetering van infrastructurele voorzieningen (die door anti CT/SFIR elementen juist met allerlei aanslagen wordt tegengegaan) kan bijdragen aan een enigszins verhoogd risico voor aanslagen.

De wederopbouw van nationale Iraakse veiligheidsorganisaties, de zgn. *Security Sector Reform* (SSR), waarbinnen alle Iraakse veiligheidsorganisaties - de Iraakse Politie, het *Iraqi Civil Defence Corps* (ICDC), de *Facilities Protection Service* (FPS), Nationale Grensbewaking en Nationale Strijdkrachten - opnieuw opgebouwd en/of hervormd worden, is van wezenlijk belang voor de interne veiligheidshandhaving. In de provincie Muthanna verloopt het SSR plan voorspoedig, hetgeen van grote ondersteunende waarde zal zijn voor het verdere verloop van de wederopbouw van de provincie.

In de provincie Muthanna is er sprake van een groeiende aanwezigheid van Iraakse veiligheidsorganisaties. De locaties waar het Iraaks veiligheidspersoneel ondergebracht gaan worden, zijn gedeeltelijk gereed. In de komende weken komen er meer faciliteiten gereed. Voor elementen die het wederopbouwproces van Irak willen belemmeren, kunnen deze locaties een doelwit zijn. In het verlengde van de

strategische doelkeuze van elementen die het wederopbouwproces van Irak willen vertragen, kunnen locaties en personeel van Iraakse veiligheidsorganisaties in de provincie Muthanna doelwit voor aanslagen vormen. Dit kan tevens een additionele dreiging voor Nederlandse troepen inhouden aangezien zij nauw samenwerken met deze instanties.

Deze samenwerking kan op langere termijn een negatief effect hebben op de veiligheidssituatie. Indien diverse partijen invloed op veiligheidsorganisaties kunnen blijven uitoefenen zal dit leiden tot een situatie waarbij veiligheidsorganisaties als een politiek instrument gebruikt worden. Dit kan zich ondermeer uiten in betrokkenheid bij activiteiten met een zgn. islamisering- of deba'athifiseringachtergrond. De waarschijnlijke betrokkenheid van diverse shi'ietische politieke partijen in Zuid-Irak en reguliere Iraakse veiligheidsstructuren bij dit soort, soms bijzonder gewelddadige, activiteiten is reden tot zorg. Dergelijke activiteiten kunnen een serieuze bedreiging voor de veiligheid in Zuid-Irak zijn waarbij Iraakse burgers en CT/SFIR troepen betrokken kunnen raken. Door de aanslagen op 2 maart jl. tegen shi'ietische doelen is het mogelijk dat deze activiteiten zullen toenemen. Niet alleen kan dit het vertrouwen vanuit (sunnietisch deel van) de lokale bevolking in de Iraakse veiligheidsstructuren nog verder doen afnemen en mogelijk gewelddadige tegenacties uitlokken, maar zal het ook belemmerend werken op de realisatie van een centraal (nationaal) aangestuurd veiligheidsbeleid.

II Internationaal Terrorisme (AIVD en MIVD)

Propaganda offensief Ansar al Islam

De terroristische organisatie *Ansar al Sunna* heeft eind februari in Bagdad videobanden verspreid met beelden van een aantal recente aanslagen en zelfmoordcommando's die de aanslagen zouden hebben uitgevoerd. De beelden laten onder meer opgenomen verklaringen van aantal personen zien die zelfmoordaanslagen zouden hebben uitgevoerd in naam van Ansar al Sunna. Uit het uiterlijk en het Arabische accent van deze personen zou zijn op te maken dat het in de meeste gevallen om niet-Iraakse Arabieren gaat. In slechts één geval lijkt sprake van een Iraakees, vermoedelijk een Koerd uit de Noord-Iraakse stad Arbil. Op de geluidsband van de video zijn teksten te horen waarin wordt opgeroepen tot een heilige oorlog tegen alle 'ongelovigen' in Irak. Er wordt bedreigd met het aanvallen van 'seculiere Irakezen en Amerikaanse agenten' nadat de soevereiniteitsoverdracht van Irak is voltooid op 30 juni van dit jaar. De groep beweert voorts te zijn opgericht om al het verzet in Irak samen te bundelen onder één gemeenschappelijk commando. Verder worden op de video opnamen getoond van identiteitskaarten die zouden toebehoren aan twee van de in totaal zeven medewerkers van de Spaanse inlichtingendienst die in november vorig jaar zijn gedood ten zuiden van Bagdad.

Banden tussen Ansar al Sunna en al Qa'ida/al Zargawi

Er is sprake van een toenemende versmelting tussen Ansar al Sunna en elementen gefieerd aan het al Qa'ida-netwerk. Ansar al Sunna ('helpers of ondersteuners van de sunna') is in de loop van 2003 voortgekomen uit de islamistische en terroristische groepering Ansar al Islam. Deze groepering is eind 2001 in Noord-Irak ontstaan en bestond aanvankelijk voornamelijk uit Iraaks-Koerdische activisten en strijders die in

het autonome gebied aldaar hun islamistische agenda wilden doorvoeren. Deze agenda was sterk beïnvloed door het ideologische en organisatorische gedachtegoed van de Taliban in Afghanistan. Ansar al Islam is in maart 2003 uit Noord-Irak verdreven. In de periode daarna is uit elementen daarvan Ansar al Sunna ontstaan, een beweging die in Irak het Arabische soennitische deel van de bevolking aan zich wil binden met dezelfde extremistische agenda. Daar is sinds april 2003 als doelstelling aan toegevoegd dat alle buitenlandse troepen uit Irak met geweld dienen te worden verdreven. Soennitische Arabieren uit Irak en Arabieren uit andere landen hebben een deel van de oorspronkelijke Koerdische activisten in Ansar al Sunna vervangen of aangevuld.

III Economische ontwikkelingen (min BZ)

Op 28 en 29 februari vond in Abu Dhabi voorbereidende bijeenkomst voor de "International Reconstruction Fund Facility for Iraq" (IRFFI) plaats. Deze tweedaagse bijeenkomst was georganiseerd voor donoren die fondsen toegezegd hebben voor het IRFFI om hen te informeren over de vorderingen in het opzetten van deze faciliteit. Aan de vergadering namen 28 landen deel, waaronder Nederland, alsmede vertegenwoordigers van de VN, Wereldbank, Europese Commissie, Arabisch Monetair Fonds en de Arabische Liga.

De bijeenkomst schetste een algemeen overzicht van de structuren en organisatie van het IRFFI. De Iraakse autoriteiten hebben een leidende rol in de prioriteitsstelling en de implementatie van activiteiten uit het fonds. Vanuit dat oogpunt presenteerde de Iraakse Minister van Planning, Dr. Mehdi Hafedh, een lijst met activiteiten die samen het prioriteitsprogramma van de Irakese autoriteiten vormen. Irak heeft binnen een groot aantal aandachtsgebieden (onderwijs, gezondheidszorg, infrastructuur, elektriciteitsvoorziening, oliewinning, water en sanitatie, transport, landbouw en public sector training) 700 prioritaire projecten geïdentificeerd, waarvan de totale kosten geschat worden op ongeveer USD 4 miljard. Daarnaast zijn een aantal dwarsdoorsnijdende thema's geïdentificeerd, te weten gender, milieu en mensenrechten. Deze projecten zullen gefinancierd worden uit het IRFFI, bilaterale bijdragen en eigen middelen. In samenwerking met de Iraakse autoriteiten zullen de VN en de Wereldbank hun respectievelijke werkprogramma's opstellen.

De VN en Wereldbank verwachten spoedig van start te kunnen gaan met de voorbereidingen en implementatie van projecten. De gebrekkige veiligheidssituatie is in deze echter nog altijd een beperkende factor. De vertegenwoordiger van de VN, Ross Mountain gaf aan dat aanwezigheid in Irak zelf uiteraard beter zou zijn, maar dat dit in de huidige situatie niet mogelijk is. Door de inzet van 1000 man goed opgeleid lokaal VN personeel, alsmede 200 man in Amman, kan de uitvoering van projecten ondanks de moeilijke omstandigheden doorgang vinden.

Voor een overzicht van de stand van zaken in de Iraakse olie-sector, zie bijlage.

Bijlage

De Iraakse olie-industrie (MIVD)

	vóór mrt '03	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	target
mrt '04										
Productie	2.8	0.9	1.0	1.4	2.0	2.0	1.9	2.3	2.4	2.8
Export		2.2	0.6	0.7	0.9	1.2	1.6	1.5	1.6	1.7
2.0										

Barrels per day (bpd) in miljoenen

Zoals uit bovenstaand overzicht blijkt, is de olieproductie en olie-export sinds juli 2003 toegenomen. De export in december ligt echter lager dan het streefcijfer van 1.65 miljoen bpd, wat te wijten was aan het slechte weer in de Perzische Golf, waardoor het laden van olietankers werd bemoeilijkt en vertraagd. Door het slechte weer heeft ook de export in januari en februari 2004 problemen ondervonden.

Het Ministerie van Olie (MOO) streeft naar een constante groei in productie en export, wat na het eerste kwartaal in 2004 moet resulteren in 2.8 miljoen bpd productie en 2 miljoen bpd export. Dit benadert het vooroorlogse export niveau van gemiddeld 2.2 miljoen bpd. Streefcijfer voor het MOO is 5-6 miljoen bpd productie tegen 2010. Het verschil tussen productie en export is te verklaren door de binnenlandse behoefte, die tenminste 400.000 bpd is. Indien het verschil groter is, wordt olie vanwege de krappe exportcapaciteit de grond in teruggepompt. Dit gebeurt ook in Kirkuk, waar de exportleiding naar Turkije door sabotageacties gesloten is. Op dit moment wordt de pijpleiding getest en hoopt men deze eind maart-april 2004 volledig operationeel te hebben.

Andere exportlijnen zoals de pijpleiding naar Saudi-Arabië en die naar Syrië zijn gesloten. Resterende exportfaciliteiten zijn de olieterminals – Basrah Oil Terminal (BOT, voorheen: 'Mina al-Bakr') en Khor al-Amiyan – voor de Iraakse kust. Al-Amiyan is vooralsnog niet operationeel, maar men hoopt deze in gebruik te nemen in maart-april 2004. Dit houdt in dat de huidige olie-export alleen via BOT verloopt, die slechts gedeeltelijk operationeel is.

Gelet op de slechte staat van de olie-industrie en de importantie van olie-export voor de wederopbouw, is ontwikkeling van de sector van cruciaal belang om zichtbare sociaal-economische vooruitgang te realiseren. Een dergelijke ontwikkeling kan de politiek-economische stabiliteit waarborgen. De olie-inkomsten uit export heeft Irak nodig voor investeringen en om het sociaal-economische wederopbouwproces te ondersteunen. De investeringen hebben niet alleen een positief effect op het herstel van de oliesector (toenemende export en minder tekort op de binnenlandse markt), maar ook op andere sectoren, omdat werkgelegenheid wordt gecreëerd en onvrede onder de bevolking kan worden bestreden.

Door het belang van de olie als fundament voor de Iraakse economie, is de olie-industrie een doelwit voor radicale elementen die het economische

wederopbouwproces en derhalve het politieke proces willen frustreren. De bestrijding van de aanslagen op olie-infrastructuur is problematisch. Radicale elementen die de aanslagen uitvoeren zijn moeilijk te achterhalen en gelet op het eenvoudig te behalen succes van de aanslagen zullen zij in 2004 voortduren. De veelvoud van aanslagen op de noordelijke pijpleiding wijst op verschillende daderprofielen, wat de opsporing van daders en voorkoming van aanslagen niet vereenvoudigt. Dit wordt kracht bijgezet door het feit dat de bewakingsmaatregelen tot dusver nog niet het gewenste effect hebben gesorteerd.

Terwijl in het noorden - en in februari drie maal in Zuid-Irak - de aanslagen op olie-infrastructuur de productie ontwrichten, vormt in het zuiden de smokkel een hardnekkig probleem, omdat smokkel en corruptie sinds begin jaren '90 een grote vlucht heeft genomen. Sinds begin jaren '90 werden smokkel en corruptie gedoogd en bij tijd en wijle zelfs bevorderd, waardoor criminele netwerken inmiddels diep in de samenleving zijn doorgedrongen en mogelijk zelfs aanwezig zijn in staatsondernemingen en het ministerie van olie. In samenhang met de huidige moeilijke sociaal-economische situatie, die lucratieve smokkel en corruptie bevordert, is de eliminatie van deze criminele activiteiten op korte termijn vrijwel onmogelijk.

De CPA tracht de oliesector te beveiligen door in het Noorden samen te werken met stammen, die de pijpleiding moeten bewaken. Tevens is een private beveiligingsonderneming uit Zuid-Afrika ingehuurd om olie-(verwerkende)installaties te beveiligen. In het Zuiden is de *Facility Protection Service* (FPS) opgericht, die de oliefaciliteiten bewaakt. De staatsondernemingen - *Northern Oil Company* (NOC) en *Southern Oil Company* (NOC) - beschikken over een eigen bewakingsdienst.

De slechte veiligheidssituatie in Irak vindt zijn weerslag niet alleen in de sociaal-economische situatie, maar geeft ook een negatief signaal af aan de internationale oliemaatschappijen. Dit is de crux, omdat de toekomst van Irak en de Iraakse olie-industrie onlosmakelijk is verbonden aan de veiligheidssituatie. Een succesvolle ontwikkeling in de sector is afhankelijk van buitenlandse investeerders, die de veiligheidssituatie en de politieke ontwikkelingen in Irak nauwlettend volgen. Dit geldt ook voor de discussie inzake de bestuursoverdracht in juni 2004, waardoor de vraag rijst aan welke instantie de overdracht zal gaan plaatsvinden. In samenhang met de uitspraak van de interim-minister van handel Ali Alawi dat de ontwikkeling van de upstream-activiteiten pas kan beginnen als er een gekozen regering tot stand is gekomen, zorgt de politieke discussie voor juridisch-economische onzekerheid bij de investeerder. Buitenlandse oliemaatschappijen kunnen hierdoor moeilijk inschatten met welk bestuursorgaan over miljardencontracten kan worden onderhandeld. Het is vanzelfsprekend dat deze situatie spoedige investeringen in de weg staat.

Ofschoon de Iraakse olie-industrie problemen kent, is er toch sprake van enige continuïteit in de groeicijfers van de productie en -export. Door de sabotageacties op de noordelijke pijpleiding verloopt het herstel van de olie-industrie minder snel dan verwacht, maar is een licht stijgende tendens toch waar te nemen. Het is te verwachten dat productie en export aanzienlijk stijgen, zodra de pijpleiding naar Turkije open gaat. Gelet op de lengte van de leiding en het onduidelijke daderprofiel, zal een voortgaande exploitatie van de leiding echter geen eenvoudige opgave zijn. Daarnaast is de verschuiving van sabotageacties naar Zuid-Irak zorgelijk.

Ondertussen laat de productie en export van olie in het eerste kwartaal (bescheiden) groeiresultaten zien, maar zonder aanvullende exportfaciliteiten zijn de streefcijfers voor eind maart nagenoeg onhaalbaar. Het is vanzelfsprekend dat een trage ontwikkeling in de olieproductie en olie-export nadelige gevolgen heeft voor de Iraakse economie, begroting en werkgelegenheid met toenemende onvrede onder de bevolking tot gevolg.